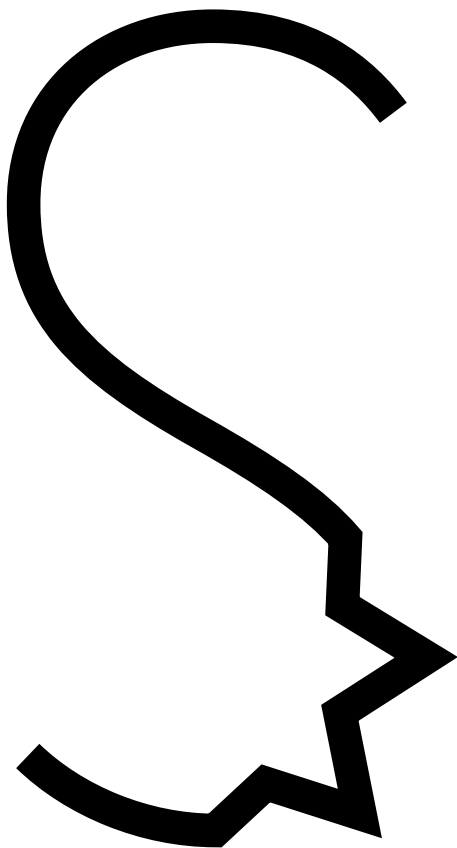

Open Oproep Ruimte voor klimaat en energie #2

**stimuleringsfonds
creatieve industrie**

**vormgeving
architectuur
digitale cultuur**

p.o. box 29066
3001 gb rotterdam

groothandelsgebouw
ingang c, 5e etage
weena 723, rotterdam

+31 (0)10 436 16 00

Het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie wil ruimtelijk beleid op alle schaalniveaus met elkaar verbinden en versterken en lanceert hiervoor de nieuwe Voucherregeling Ruimtelijk Ontwerp. De regeling heeft een looptijd van een jaar en sluit inhoudelijk aan bij de grote opgaven uit de Nationale Omgevingsvisie (NOVI). Het biedt ruimte aan circa 200 innovatievouchers, waarmee decentrale overheden en semipublieke organisaties extra ontwerpkracht kunnen inschakelen bij het verkennen en het versterken van hun beleid. Met de vouchers kunnen zij aan ruimtelijke ontwerpers en onderzoekers een opdracht verstrekken voor een ontwerpend onderzoek naar de lokale consequenties van die grote opgaven. Voor de selectie van vouchervoorstellen schrijft het fonds in 2021 acht open oproepen uit. De Open Oproep Ruimte voor klimaat en energie #2 is de zevende in die reeks.

De Open Oproep Ruimte voor klimaat en energie #2 richt zich op de ruimtelijke implicaties van lokale en regionale klimaat en energiemaatregelen. Bij de inrichting van onze fysieke leefomgeving zullen wij als gevolg van klimaatverandering in toenemende mate rekening moeten houden met extreme weersomstandigheden. Tegelijkertijd moeten wij onze energievoorziening duurzamer organiseren om die gevolgen zoveel mogelijk te beperken. Beide opgaven hebben een enorme ruimtelijke impact en dat leidt regelmatig tot schurende belangen. Om het maatschappelijk draagvlak voor fysieke ingrepen te vergroten, is het belangrijk de omgeving beter bij het ontwikkelen van nieuwe plannen te betrekken. Ontwerpend onderzoek kan daarbij helpen. Het biedt de mogelijkheid om voorbij de geijkte kaders te denken, opgaven - via een gebiedsgerichte aanpak - met elkaar in verband te brengen, betrokken actoren en hun belangen inzichtelijk te maken en samen tot meer integrale en breed gedragen oplossingen te komen.

Open Oproep Ruimte voor klimaat en energie #2

- budget € 500.000
- doorlopend indienen vanaf 1 oktober t/m 30 november 2021
- uitslag volgt uiterlijk binnen vier weken na einde indientermijn
- startdatum project binnen een maand na toekenning
- looptijd project is 1 tot 3 maanden
- € 10.000 tot € 30.000 incl. btw per innovatievoucher
- circa 25 voorstellen worden geselecteerd

Klimaat en energie zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. De mondiale opwarming van de aarde en de daarmee samenhangende klimaatverandering zijn voor een belangrijk deel terug te voeren op de uitstoot van broeikasgassen, zoals CO₂, die onder andere vrijkomen bij het winnen van energie uit fossiele bronnen. Het indammen van onze toenemende energiebehoefte en de omschakeling naar meer duurzame energiebronnen vormt daarom de sleutel naar het terugdringen van deze uitstoot. Naast maatregelen en strategieën om klimaatverandering te remmen of stoppen – ook wel mitigatie genoemd –, is het belangrijk te onderzoeken hoe we ons land via adaptatie aan het veranderende klimaat kunnen aanpassen. Denk daarbij aan het opvangen en bufferen van steeds frequenter voorkomende piekbuien; aan het inzetten van het daarbij opgeslagen water in droge periodes en het vergroenen van leefomgevingen voor het verlagen van hittestress. Maar ook aan het verhogen van onze waterveiligheid en -zekerheid; en aan het versterken van onze steden, dorpen en landschappen, die in toenemende mate met fluctuerende grondwaterstanden en bodemdaling te maken krijgen.

Hoe kunnen we bijvoorbeeld in de gebouwde omgeving op een slimme manier energie besparen? Hoe kunnen klimaat- en energiemaatregelen worden ingezet voor het verbeteren van wijken? Welke koppelkansen op het gebied van ruimte en klimaat zijn aan te wijzen bij de regionale energiestrategieën? Hoe vindt onderlinge afstemming tussen regio's betreffende de energietransitie plaats en hoe leggen we de puzzel op nationale

schaal? Welke scenario's voor een klimaatbestendige inrichting van Nederland zijn kansrijk en hoe kunnen we die door de schaalniveaus heen aan elkaar verbinden?

voor wie is deze open oproep?

Geïnteresseerde (semi)publieke organisaties, zoals gemeenten, provincies, waterschappen, corporaties, uitvoeringsorganisaties en overkoepelende regionale samenwerkingsverbanden, kunnen samen met ruimtelijk ontwerpers en onderzoekers, en vice versa, een aanvraag voor een innovatievoucher indienen.

Deze oproep richt zich op vernieuwers die op onderzoekende wijze samen met lokale en regionale partners willen werken aan kansen en oplossingen voor energietransitie en klimaatadaptatie, en de kansen voor ruimtelijke kwaliteit die hiermee gepaard gaan. De vouchers zijn bedoeld om de kosten van een ontwerpend onderzoek naar een concrete casus of ontwerpvrage te financieren, waarbij ook specifiek aandacht uitgaat naar de manier waarop wordt samengewerkt en resultaten en inzichten worden gedeeld.

Wanneer een (semi)publieke organisatie de aanvraag indient, dient deze partij een offerte van de te betrekken ontwerper(s)/ onderzoeker(s) bij zijn aanvraag bij te voegen. Wanneer ontwerper(s)/ onderzoeker(s) de aanvraag indienen, dienen zij bij de aanvraag een intentieverklaring van de (semi)publieke organisatie met wie zij zullen samenwerken bij te voegen.

Let op:

(Semi)publieke organisaties kunnen hun aanvraag ook al indienen op het moment dat er nog geen ruimtelijk ontwerper/onderzoeker bij het project betrokken is. Dit kan dat in het projectcanvas worden aangegeven. Bij een positieve beoordeling kan vanuit het fondsnetwerk worden gezocht naar een geschikte partner op het gebied van ontwerpend onderzoek en een matchmakingtraject worden opgestart. Definitieve toekenning vindt pas plaats nadat overeenstemming over de samenwerking en de uit te voeren werkzaamheden is bereikt.

Mocht je als ontwerper/onderzoeker nog geen (semi)publieke organisatie hebben om mee samen te werken, dan kun je je direct bij ons melden. Samen zullen we dan verkennen of er mogelijkheden zijn je via het eerdergenoemde matchmakingtraject te koppelen. We roepen ook nadrukkelijk jonge ontwerpers/bureaus en ontwerpers/bureaus met minder ervaring met ontwerpend onderzoek op om deze oproep aan te grijpen om met deze werkwijze aan de slag te gaan.

Tijdelijke verruiming voor intermediairs:

De voucherregeling staat ook open voor intermediairs. Denk daarbij aan partijen die zelf geen (semi)publieke taak uitvoeren en ook geen ontwerper zijn, maar die wel een rol kunnen spelen in het koppelen van partijen, zoals een regio- of citydeal, een dorpsraad, een ondernemersvereniging of een culturele instelling. Zij kunnen ook al aanvragende partij optreden en voor hun coördinerende / verbindende rol een begrotingspost van max. 20% van het totaal aangevraagde bedrag opnemen. Als zij namens meerdere gemeenten een aanvraag indienen, dan kunnen zij per gemeente max. €20.000,- aanvragen met een limiet van €100.000,- op het totaalbedrag. Vanzelfsprekend dienen deze aanvragen van de nodige intentieverklaringen vergezeld te gaan.

mogelijke denkrichtingen

Bij ruimte voor klimaat en energie spelen de volgende subthema's een belangrijke rol:

- Energie besparen, klimaat sparen
- Energietransitie en klimaatadaptatie als wijkverbeteraars
- Regionale energiestrategieën en koppelkansen voor ruimte en klimaat
- Nederland klimaatbestendig

Deze lijst is vooral bedoeld om te inspireren en in die zin zeker niet limitatief! Hierna volgt per subthema een korte schets van mogelijke denkrichtingen.

Energie besparen, klimaat sparen

De Trias Energetica is een driestappenmodel voor duurzaam ontwerp: 1. beperk de energievraag, 2. gebruik hernieuwbare energiebronnen, en 3. gebruik (eindige) fossiele energiebronnen efficiënt. Energie besparen is naast een technologisch ook een ruimtelijk vraagstuk, want naast nieuwe materialen en technische sturingssystemen (domotica) en bijvoorbeeld warmtewisselaars heeft energiebesparing ook te maken met de vorm en positionering van een gebouw. Zo kan de oriëntatie ten opzichte van wind en zon en de positie ten opzichte van andere gebouwen in de omgeving hier zeer bepalend in zijn. Energiebesparing, zonwering en ventilatie, kunnen allemaal een gebouwde vorm krijgen, ofwel architectonisch worden opgelost. Denk hierbij bijvoorbeeld aan overstekken en strategisch geplaatste ramen. Over energiebesparing in gebouwen en hun omgeving is veel, maar nog lang niet alles gezegd en bedacht. Hoe kunnen we de bestaande voorraad aanpassen en nieuwbouw zo vormgeven dat ze minder energie verbruiken? En als die basis op orde is, hoe geven we dan vorm aan de volgende stap; de omschakeling naar duurzame energieopwekking?

Energietransitie en klimaatadaptatie als wijkverbetersaars

Daar waar clusters van woningen onder één eigenaar vallen – bijvoorbeeld een corporatie of een VVE –, is het makkelijker stappen te zetten en massa te maken in de energietransitie. Collectiviteit biedt schaalvoordelen in de planning en uitvoering van energiebesparende en klimaatadaptatieve maatregelen en vergemakkelijkt de aanleg van zonnecentrales op daken of de bouw van windturbines. Een belangrijke schakel voor het slagen van deze maatregelen, waar makkelijk aan voorbij wordt gegaan, is de betrokkenheid van bewoners en gebruikers. Op weg naar klimaatadaptatie en energietransitie krijgen zij te maken met veranderingen in hun woonsituatie, hun woonomgeving en hun woonlasten en ze zullen hun gedrag en gewoontes moeten aanpassen. Dit kan ervoor zorgen dat ‘de hakken in het zand gaan’, maar de ervaring leert dat bewoners stap voor stap meegenomen kunnen worden in de benodigde transitie. Financiële prikkels (de ‘dorpsmolen’ levert geld op, waarmee de lokale sportclub wordt gefinancierd), en het inzichtelijk maken van de verbetering van de leefomgeving helpen hier zeker bij. Als het bijvoorbeeld lukt om bewoners die van het gas af moeten naast een inductiekookplaat een hele nieuwe keuken aan te bieden, of als graafwerkzaamheden voor een warmtenet worden gecombineerd met een groenere en waterbergende inrichting van de openbare ruimte, dan komen verschillende belangen bij elkaar. Het is de kunst om deze koppelkansen te ontdekken en samen met wijkbewoners vorm te geven.

Regionale energiestrategieën en koppelkansen voor ruimte en klimaat

In Nederland wordt op dit moment, in vervolg op het klimaatakkoord, in 30 regio's aan regionale energiestrategieën (RES'en) gewerkt. Overheden werken daarin samen met inwoners, bedrijfsleven, netbeheerders en maatschappelijke organisaties om te bepalen hoe en waar duurzame energie binnen hun regio het beste opgewekt kan worden. Daarbij is het streven om in 2030 ten opzichte van peiljaar 1990 een totale CO₂-reductie van 49% te realiseren en in 2050 zelfs een reductie van 95%. Het is zeker dat onze fysieke leefomgeving als gevolg van die ambities ingrijpend zal veranderen, maar hoe de energielandschappen van de toekomst eruit komen te zien blijft daarbij onduidelijk. Hoe kan die grootschalige duurzame energieopwekking worden ingepast? Past dit überhaupt wel en wat betekent dit voor de ruimtelijk kwaliteit van onze leefomgeving? Welke kansen liggen er voor koppelingen met andere vraagstukken op het gebied van klimaatadaptatie zoals natuurontwikkeling, dijkverzwaring, herbebossing of waterbuffering? Hoe kan dit bijdragen aan de waardering voor de nieuwe landschappen die op deze manier ontstaan? Hoe kunnen oplossingen die op regionale schaal worden bedacht en uitgerold, gekoppeld worden aan de lokale schaal, de schaal van de wijk en dat van de individuele woning? Voor het creëren van draagvlak is het belangrijk plannen op elkaar af te stemmen en daarbij door alle schalen heen te denken.

Nederland klimaatbestendig

In de klimaatadaptieve inrichting van ons land hebben verschillende regio's met andere opgaven te maken. Zo verdedigen wij onze kustzone tegen een stijgende zeespiegel, geven wij rivieren meer ruimte en verzwaren wij onze dijken. Onze hooggelegen zandgronden hebben steeds vaker met droogte en lage grondwaterstanden te kampen terwijl onze laaggelegen polders juist continu moeten worden bemalen met bodemdaling tot gevolg. In onze bebouwde gebieden zorgen piekbuien voor wateroverlast en zomerse perioden van droogte voor hittestress. Voor een toekomstbestendige en klimaatneutrale inrichting van onze leefomgeving zal daarom maatwerk moeten worden geleverd en daarbij speelt niet alleen waterveiligheid maar zeker ook waterzekerheid een rol. De afgelopen jaren liep de zoetwatervoorziening al herhaaldelijk tegen haar grenzen aan. Hoe kunnen we ons land beter wapenen tegen klimatologische extremen? Hoe kunnen we bijvoorbeeld groen effectief inzetten voor het bufferen van water en het koelen van onze steden? Wat zijn bruikbare scenario's voor veelvoorkomende ruimtelijke condities en hoe kunnen die ons helpen te begrijpen welke maatregelen nodig zijn? Hoe kunnen we die noodzakelijke maatregelen op verschillende schaalniveaus aan elkaar koppelen, en hoe zorgen wij ervoor dat ze ook een drager voor ruimtelijke kwaliteit kunnen worden?

voor welke voorstellen kan subsidie worden aangevraagd?

Om voor een innovatievoucher in aanmerking te komen dient een actuele maatschappelijke opgave of een concreet ruimtelijk vraagstuk te worden omschreven dat inhoudelijk aansluit bij het thema van deze open oproep. Binnen het voorgestelde project dient een heldere aanpak omschreven te zijn, waarbij door decentrale overheden en/of semipublieke organisaties, samen met betrokken en belanghebbende partijen onder begeleiding van ontwerpers, in een tijdsbestek van 1-3 maanden onderzoek wordt verricht ter verkenning en versterking van lokaal en/of regionaal beleid.

waar wordt op beoordeeld?

Het Stimuleringsfonds laat zich bij de beoordeling van ingediende voorstellen adviseren door een commissie van enkele externe deskundigen met relevante expertise op het gebied van ontwerp onderzoek en de inhoud van deze specifieke open oproep.

Deze commissie let bij de beoordeling van de voorstellen op deze criteria:

- relevantie van de vraagstelling
- doel en opzet van het plan van aanpak
- de mate waarin de beoogde effecten het beleid versterken en/of vernieuwen
- de deskundigheid van de betrokken partijen
- de manier waarop door de betrokken partijen wordt samengewerkt
- de manier waarop de resultaten worden gedeeld en verduurzaamd
- de coherentie tussen bovengenoemde onderdelen

De behandeling en beoordeling van ingediende voorstellen vindt plaats binnen de kaders van de [Regeling Open Oproep](#) van het Stimuleringsfonds. Een eventuele subsidie wordt zodoende op basis van dat reglement verstrekt. Voor deze open oproep zijn de volgende artikelen uit dat reglement **niet** van toepassing:

artikel 4, lid 1, onder b;

artikel 10, lid 2;

artikel 12, lid 1 en 2.

indienen aanvraag

Uw voorstel kunt u **vanaf 1 oktober tot en met 30 november 2021** via de [online aanvraagomgeving](#) van het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie indienen. Selecteer hierbij de ronde 'Open Oproep Ruimte voor klimaat en energie'.

Een voucheraanvraag bestaat uit:

1. Een volledig ingevuld aanvraagformulier;
2. Een volledig ingevuld projectcanvas (1 A3 > zie [VRO projectcanvas + VRO projectcanvas toelichting](#));
3. Een planning en gespecificeerde begroting (lever dit aan in één PDF-bestand). Voor de begroting geldt: maximaal 20% van de voucher mag worden ingezet voor overhead (organisatie, advies, begeleiding, kennisdeling en communicatie). De overige 80% dient volledig naar de ontwerper(s) te gaan. Cofinanciering is niet vereist. De maximale bijdrage aan het uurtarief van alle betrokken partijen bedraagt € 75 excl. btw.
4. Als een (semi)publieke organisatie aanvraagt > offerte(s) van de betrokken ontwerper(s)/onderzoeker(s). Als een ontwerper aanvraagt (max. 2 A4) > een intentieverklaring van een (semi)publieke opdrachtgevende partij (De intentieverklaring kent geen vast format, maar beschrijf ten minste de betrokkenheid, inzet en bijdrage aan de boring en doorwerking van de resultaten.)
5. CV's/resumes van alle partners die direct bij de uitvoering van het project betrokken zijn. Dus naast de kernteamleden vanuit de (semi)publieke partij ook de ontwerpers en overige nauw betrokkenen.(max. 2 A4).
6. Een uittreksel uit het register van de Kamer van Koophandel van de aanvragende partij (2 A4), niet ouder dan een jaar.
7. Een representatieve afbeelding voor communicatiedoeleinden, waarvan de beeldrechten bij de aanvrager of de betrokken ontwerper/onderzoeker rusten.
8. Aanvullend indien gewenst: relevante documentatie m.b.t. tot het project (max 4 A4).
9. Aanvullend indien gewenst: link naar video van max. 3 min waarin het project wordt gepitcht.

Als de aanvraag niet aan bovenstaande omschrijving voldoet, kan er geen beoordeling plaatsvinden.

Let op:

- Maak tijdig een account aan voor de [online aanvraagomgeving](#). Het valideren van een nieuw gebruikersaccount kan tot maximaal 1 werkdag duren.
- Raadpleeg voor het indienen van uw aanvraag de [Leidraad voorbereiding subsidieaanvraag](#). Deze leidraad biedt onder andere houvast bij het opstellen van de planning en begroting.

NB. Er is een [themadossier](#) opgesteld met referentieprojecten van ontwerp- en onderzoekstrajecten die eerder tot vernieuwende inzichten op de subthema's van deze open oproep hebben geleid. Dit document dient ter inspiratie en kan aanvragers helpen bij de positionering van hun voorstel.

subsidieprocedure

doorlopende advisering

De adviseurs worden door het Stimuleringsfonds geselecteerd en aangesteld en zullen vanaf het uitschrijven van deze oproep eenmaal advies aan het bestuur uitbrengen over de voorstellen die in de voorliggende periode zijn ingediend.

ontvangst en selectie

Uiterlijk één week na indiening ontvangt u per e-mail een ontvangstbevestiging. Na het sluiten van de betreffende beoordelingsperiode informeert het bestuur de aanvrager schriftelijk over zijn besluit. Bij een positief besluit dient het project binnen 1 maand vanaf de beschikingsdatum van start te gaan. Afgewezen voorstellen ontvangen een negatieve beschikking. Het Stimuleringsfonds zal alleen publiekelijk over geselecteerde voorstellen communiceren.

startbijeenkomst, lezingen en werkbijeenkomsten

De geselecteerde teams ontmoeten elkaar in een startbijeenkomst, een gezamenlijk afstemmings- en startmoment. Daarnaast wordt inhoudelijke verdieping aangeboden in een reeks lezingen, en vinden er werkbijeenkomsten plaats waar de deelnemers hun (tussentijdse) resultaten bespreken en lessen worden gedeeld.

contact

Voor vragen over de open oproep en de procedure kunt u contact opnemen met het projectteam van de Voucherregeling Ruimtelijk Ontwerp: voucherregeling@stimuleringsfonds.nl of bel 010-310 79 37.

nieuwsbrief

Blijft u graag op de hoogte van verdiepende lezingen, masterclasses en werkbijeenkomsten in het gelijknamige actieprogramma? Schrijft u [hier](#) in voor de nieuwsbrief 'De nieuwe ruimte'.

We bouwen aan een lerend netwerk van decentrale overheden, semipublieke organisaties, experts, ontwerpers en andere professionals en beogen zo de impact van het traject als geheel en de kracht van ontwerp in het bijzonder te vergroten.

context

De Voucherregeling Ruimtelijk Ontwerp maakt onderdeel uit van het tweede steunpakket voor de culturele en creatieve sector. Met deze voucherregeling beoogt het Stimuleringsfonds nieuwe vormen van opdrachtgeverschap voor de ontwerpsector te stimuleren en tegelijkertijd nieuwe duurzame vormen van samenwerking tot stand te brengen om de positie van ontwerpers zowel tijdens als na afloop van de coronacrisis te versterken.